

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING INSTITUTSIONAL ROLI VA STRATEGIK YONDASHUVLARI

Baxtiyorov Mexro‘zxon Baxtiyorovich

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi
chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Iqtisodiyot fakulteti 2-bosqich talabasi

Salamov Ibroxim

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi
chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti,

Iqtisodiyot va menejment kafedrasida

dotsenti iqtisod fanlari nomzodi

Annotatsiya Ushbu maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlashda davlatning institutsional roli, iqtisodiy siyosati, moliyaviy va tashkiliy yondashuvlari tahlil qilinadi. Shuningdek, O‘zbekiston tajribasi va ilg‘or xorijiy amaliyotlar asosida strategik takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, tadbirkorlik, davlat qo‘llab-quvvatlovi, institutsional muhit, iqtisodiy siyosat

Kirish Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik har qanday mamlakat iqtisodiyotining harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Ular ish o‘rinlari yaratish, innovatsiyalarni joriy etish, ichki bozorni to‘ldirish va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda muhim o‘rin tutadi. Shu bois ko‘plab davlatlar ushbu sohani rivojlantirish

uchun maxsus strategiyalar ishlab chiqmoqda. O'zbekiston ham tadbirkorlikni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilab, keng ko'lamli islohotlar olib bormoqda.

Davlatning institutsional roli: nazariy asoslar Davlatning kichik biznesni rivojlantirishdagi ishtiroki bir necha institutsional vazifalarni o'z ichiga oladi:

- Huquqiy asos yaratish: qonunchilik bazasini ishlab chiqish va soddalashtirish;
- Infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlash: biznes inkubatorlar, logistika markazlari, axborot resurslari;
- Moliyaviy yordam: imtiyozli kreditlar, grantlar, investitsiya kafolatlari;
- Regulyatorlik yondashuvi: soliq yukini kamaytirish, byurokратиyani qisqartirish;
- Tadbirkorlik ta'limi va konsultatsiyasi: bilim va ko'nikmalarni oshirishga qaratilgan dasturlar.

Ushbu institutsional roldan kelib chiqib, kichik biznes rivojining davlat tomonidan boshqariladigan mexanizmlari shakllanadi.

O'zbekistonda kichik biznesni rivojlantirish siyosati O'zbekiston Respublikasida oxirgi yillarda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator muhim hujjatlar va amaliy chora-tadbirlar qabul qilindi:

- Prezident farmonlari va qarorlari orqali soliq yengilliklari, ruxsat berish tartibotlari soddalashtirildi;
- "Yagona darcha" tamoyili asosida ro'yxatga olish tizimi optimallashtirildi;
- Tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi, Aloqa banki, Mikro kredit tashkilotlari orqali moliyaviy vositalar taqdim etilmoqda;

- “Har bir tadbirkor – islohotchi” tamoyili asosida bevosita mahalliy muammolarni hal etish amaliyoti yo‘lga qo‘yilgan;

Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, kichik biznes YaIMning 50 foizidan ortig‘ini tashkil etmoqda va bu ulush yildan-yilga ortib bormoqda.

Xalqaro tajriba: davlatning qo‘llab-quvvatlovchi modeli

- Germaniya: KfW banki orqali kichik biznesga imtiyozli kreditlar va grantlar, raqamli transformatsiya dasturlari;
- AQSh: SBA (Small Business Administration) tashkiloti orqali huquqiy, moliyaviy, ta’limiy yordam ko‘rsatiladi;
- Turkiya: KOSGEB agentligi orqali subsidiyalar, ko‘rgazmalar, texnologik yangilanish uchun moliyaviy rag‘batlar;
- Janubiy Koreya: inkubatsion markazlar, eksportga yo‘naltirilgan kichik biznes uchun davlat kafolatlari.

Bu tajribalardan ko‘rinadiki, davlatning faol va tizimli yondashuvi kichik tadbirkorlik rivojining asosi hisoblanadi.

Strategik takliflar

1. Yashil tadbirkorlikni rivojlantirish: Ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarishga mo‘ljallangan kichik biznesni alohida qo‘llab-quvvatlash.
2. Raqamli platformalarni kengaytirish: Onlayn ro‘yxatdan o‘tish, elektron hisobot tizimlarini tatbiq etish.
3. Hududiy kooperatsiyalar: Tadbirkorlarni mahalliy xomashyo va resurslar bilan bog‘lash orqali regional iqtisodiyotni faollashtirish.
4. Startaplar uchun grant dasturlarini kengaytirish: Innovatsion g‘oyalarga asoslangan kichik loyihalarni rag‘batlantirish.
5. Soliq va kredit imtiyozlarining soddalashtirilgan tizimini ishlab chiqish: Tadbirkorlik faoliyatini boshlovchilar uchun.

Xulosa Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining barqaror va diversifikatsiyalashgan asosini tashkil etadi. Bu sohani samarali rivojlantirish uchun davlatning institutsional yondashuvi, siyosiy iroda, huquqiy va moliyaviy vositalari muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston bu yo'lda muhim natijalarga erishmoqda, biroq jahon tajribasi asosida yanada ilg'or strategiyalarni ishlab chiqish orqali sohaga yangi sur'at berilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari, 2020–2024 y.
2. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi hisobotlari.
3. OECD. *Policies for Small and Medium Enterprises (SMEs)*, 2021.
4. SBA.gov – US Small Business Administration rasmiy ma'lumotlari.
5. KOSGEB – Turkiya kichik biznesni qo'llab-quvvatlash agentligi nashrlari.
6. KfW Bankengruppe – Germaniya moliyaviy rivojlanish instituti.